

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1
КЪМ
ОБЩИ УСЛОВИЯ, ПРИЛОЖИМИ КЪМ ДОГОВОРИТЕ С КЛИЕНТИТЕ НА
ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОСРЕДНИК "БАЛКАНСКА КОНСУЛТАНТСКА КОМПАНИЯ - ИП" ЕАД
(ПО-ДОЛУ „ОБЩИТЕ УСЛОВИЯ“)

А) ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОСРЕДНИК "БАЛКАНСКА КОНСУЛТАНТСКА КОМПАНИЯ - ИП" ЕАД („ИП“)

Информация, изисквана съгласно чл.47, параграф 1, букви а) – е) и буква з) от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565¹ и чл.71, ал.2, т.1 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ)

I. Наименование и адрес на ИП и данни за контакт, необходими на клиентите на ИП да поддържат комуникация с ИП

"Балканска Консултантска Компания - ИП" ЕАД е еднолично акционерно дружество, вписано в Търговския регистър към Агенция по вписванията с ЕИК 131112767 и със седалище и адрес на управление: гр. София 1606, район „Красно село“, ул. „Дамян Груев“ № 20, ет. 2, ап. 4.

ИП няма други офиси, поради което клиентите могат да поддържат комуникация с него на посочения по-горе адрес на управление на ИП. Освен това клиентите на ИП могат да използват и следните данни за контакт с него:

Телефонен номер: +359 2 9813559

Факс: +359 2 9803954

Адрес на електронна поща: alex@bac.bg; p.krastev@bac.bg

II. Информация за езиците, на които клиентите могат да водят комуникация с ИП и да получават документи и друга информация от него

Езиците, на които клиентите могат да комуникират и да водят кореспонденция с Банката, както и да получават документи и друга информация от нея са български и английски език.

Езикът на комуникация при всеки конкретен случай на извършване на инвестиционни услуги и дейности от ИП се определя по желание на съответния клиент.

III. Информация за начина на комуникация между ИП и неговите клиенти, включително начини на комуникация за изпращане и получаване на нареждания за сделки с финансови инструменти

ИП осъществява комуникация със свои клиенти писмено, включително по електронна поща, по телефона или чрез друг дистанционен способ за комуникация.

В изпълнение на изискванията на приложимото законодателство, ИП сключва писмени договори за предоставяне на инвестиционни и допълнителни услуги със своите клиенти, като приема нареждания за сключване на сделки с финансови инструменти от клиентите си чрез посочените по-горе способи за комуникация. При приемане на клиентско нареждане за сделки с финансови инструменти ИП, при спазване на изискванията на действащата нормативна уредба, проверява самоличността на съответния клиент, съответно на неговия представител, и изисква от него подаването на необходимите декларации и предоставяне на други изисквани от приложимото законодателство документи и информация.

¹ Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25 април 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива.

IV. Данни за лиценз на ИП и данни за компетентния орган, който е издал лиценз

ИП притежава лиценз да извършва дейност като инвестиционен посредник с № РГ-03-0206 от 03.06.2003 г., който е издаден на основание на Решение № 90-ИП от 28.05.2003 г. на Комисия за финансов надзор ("КФН"), като лицензът на ИП е изменен и допълнен на основание на Решение № 562-ИП от 22.12.2003 г., Решение № 169-ИП от 08.03.2006г. и Решение № 1597-ИП от 17.12.2008г. на КФН.

Лицензът на ИП е издаден от Комисия за финансов надзор с адрес за контакт: гр. София, 1000, ул. "Будапеща" 16

V. Обвързан агент

ИП не предоставя услуги и не извършва дейност чрез обвързан агент.

VI. Данни за предоставяните от ИП инвестиционни и допълнителни услуги

ИП предоставя следните инвестиционни услуги, в съответствие с чл.6, ал.2, т. 1,2,4,5 и 7 от ЗПФИ:

- ▶ приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти;
- ▶ изпълнение на нареждания за сметка на клиенти;
- ▶ управление на портфейл;
- ▶ предоставяне на инвестиционни съвети на клиент;
- ▶ предлагане за първоначална продажба на финансовите инструменти без безусловно и неотменимо задължение за придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка (пласиране на финансови инструменти);

ИП предоставя и следните допълнителни услуги, в съответствие с чл. 6, ал. 3, т. 1,2,3,4,5 и 7 от ЗПФИ, както следва:

- ▶ съхраняване и администриране на финансови инструменти за сметка на клиенти, включително попечителска дейност (държане на финансови инструменти и на пари на клиенти в депозитарна институция) и свързаните с нея услуги като управление на постъпилите парични средства/предоставените обезпечения, с изключение на централизираното водене на сметки за ценни книжа съгласно раздел А, т. 2 от Приложението към Регламент (ЕС) № 909/2014²;
- ▶ предоставяне на заеми на инвеститори за извършване от тях на сделки с един или повече финансови инструменти, при условие че ИП участва в сделката;
- ▶ съвети на предприятия относно капиталовата структура, промишлената стратегия и свързани с това въпроси, както и съвети и услуги, свързани с преобразуване и придобиване на предприятия;
- ▶ предоставяне на услуги, свързани с чуждестранни средства за плащане, доколкото те са свързани с предоставяните инвестиционни услуги;

---

² Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012

- ▶ инвестиционни проучвания и финансови анализи или други форми на общи препоръки, свързани със сделки с финансови инструменти;
- ▶ инвестиционни услуги и дейности по чл. 5, ал. 2 и чл. 5, ал. 3, т. 1 – 6 от ЗПФИ, във връзка с базовите инструменти на деривативни финансови инструменти по чл. 4, т. 5, 6, 7 и 10 от ЗПФИ, когато са свързани с предоставянето на инвестиционни и допълнителни услуги.

ИП не извършва дейност и не сключва сделки с финансови инструменти за своя сметка.

VII. Периодична отчетност

Естеството, честотата и периодичността на отчетите, които ще предоставя ИП на своите клиенти във връзка с предоставените от него услуги са посочени в Общите условия.

VIII. Описание на Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП

1. Конфликт на интереси съгласно Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП

В съответствие с Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП, конфликт на интереси е ситуация, възникваща преди или в хода на предоставяне на инвестиционни и/или допълнителни услуги от ИП, характеризираща се с възможност за накърняване интереса на клиент на ИП, за сметка на интереса на ИП или на друг негов клиент.

Конфликт на интереси може да възникне между:

- ▶ ИП, включително лицата, които го управляват, лицата, които работят по договор за него, обвързаните агенти или всяко лице, което пряко или косвено е свързано с ИП, чрез отношение на контрол, от една страна, и клиентите на ИП, от друга страна;
- ▶ отделните клиенти на ИП.

При определянето дали е налице конфликт на интереси, чието съществуване може да увреди интересите на клиент, ИП следва да установи дали той или съответно лице³, пряко или косвено свързано с него чрез контрол попада в една от следните ситуации, независимо дали е възникнала като резултат от предоставянето на инвестиционни или допълнителни услуги или комбинация от тях, или по друг начин:

- ▶ ИП или това лице може да реализира финансова печалба или да избегне финансова загуба за сметка на клиента;
- ▶ ИП или това лице има интерес от резултата на предоставяната услуга на клиента или от осъществяваната за негова сметка сделка, който е различен от интереса на клиента от този резултат;
- ▶ ИП или това лице има финансов или друг стимул да предпочете интереса на друг клиент или група клиенти пред интересите на клиента;
- ▶ ИП или това лице извършва същата стопанска дейност, както и клиентът;
- ▶ ИП или това лице получава или ще получи от лице, различно от клиента, стимул във връзка с предоставената на клиента услуга под формата на парични или непарични облаги или услуги.

---

³ „Съответно лице“ по смисъла на Политиката за третиране на конфликти на интереси на ИП е съответно лице, така както е дефиниран този термин в чл. 2, 1) от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565

2. Обстоятелства, които представляват или могат да породят конфликти на интереси

- ▶ Обстоятелства, свързани с услуги по изпълнение на клиентски нареждания или по приемане на клиентски нареждания и предаването им за изпълнение от друг инвестиционен посредник:
  - Когато двама или повече клиенти на ИП са подали последователни нареждания за сключване на сделки за покупка, съответно за продажба или друг вид разпореждане с финансови инструменти от една и съща емисия, на една и съща или конкурентна цена;
  - Когато двама или повече клиенти на ИП са подали по едно и също време нареждания за сключване на сделки с финансови инструменти от една и съща емисия, но в противоположна посока (т.е. едното нареждане е за покупка на съответни финансови инструменти, а другото е за продажба на финансови инструменти от същата емисия).
- ▶ Обстоятелства, свързани с услуги по управление на портфейл или предоставяне на инвестиционни съвети:
  - ИП взема предвид степента, в която предоставяните от него инвестиционни съвети отговарят на изискванията за независими инвестиционни съвети, предвидени в приложимото законодателство, или за инвестиционни съвети, които не са независими, както и степента, в която предоставяните от него инвестиционни съвети касаят финансови инструменти, издадени от ИП или от друго дружество, с което ИП има тесни икономически отношения, които биха повлияли на независимия характер на предоставения от него инвестиционен съвет;
  - При предоставянето от страна на ИП на съвети, които не са независими, последният уведомява клиентите си за това обстоятелство, както и за това дали съответният инвестиционен съвет се отнася до финансови инструменти, които са издадени от ИП или от друго лице, с което последният е в тесни икономически отношения, които влияят на независимия характер на инвестиционния съвет;
  - Инвестиционният посредник осигурява функционално разделение на звената, които предоставят инвестиционни съвети, съответно вземат инвестиционни решения във връзка с управлението на клиентските портфейли на клиентите му, от звената, които изпълняват клиентските нареждания за сделки с финансови инструменти, така че да бъдат избегнати случаи, в които едни и същи служители на ИП или служители от едно и също звено на ИП консултират клиентите за приемане на определена инвестиционна стратегия и изпълняват подадените от клиентите нареждания за сделки с финансови инструменти, съответно ИП предвижда специални мерки в случаите, в които ИП е нает за извършване на консултации и пласиране на нова емисия финансови инструменти и звеното от ИП, което предоставя услуги по управление на клиентски портфейли, би искало да инвестира в новата емисия част от активите на инвестиционните клиенти на ИП, под доверително управление.
- ▶ Когато ИП предоставя услуги по инвестиционно банкиране, той следва отделна приета от него Политика по разпределение на предлагани финансови инструменти и извършване на други услуги по инвестиционно банкиране на ИП, в която са установени специални правила, относно дейността по пласиране на емисии финансови инструменти, включително определяне на целева група инвеститори и правила за алокация на финансовите инструменти от пласираната емисия сред инвеститорите, заявили желание да запишат финансови инструменти от нея. В тази политика са въведени специални процедури и механизми, които да осигуряват справедливо третиране на инвеститорите, заявили желание да запишат финансови инструменти от съответна емисия финансови инструменти, така че да се избегне даването на приоритет на интересите на определени инвеститори в резултат от получени предишни мандати за предоставяне на услуги по инвестиционно банкиране или

срещу поемане на бъдещ ангажимент, или с цел да бъдат склонени определени корпоративни емитенти да предоставят в бъдеще мандат на ИП за предоставяне на услуги, свързани с инвестиционно банкиране. В допълнение, ИП е въвел правила, които следва да бъдат спазвани в случай че ИП пласира сред своите инвестиционни клиенти издадени от него или от друго лице от групата, към която принадлежи, финансови инструменти. Освен това, в Политика по разпределение на предлагани финансови инструменти и извършване на други услуги по инвестиционно банкиране на ИП са предвидени и други мерки, които биват прилагани от ИП с оглед на избягване или адекватно третиране на възникнали конфликти на интереси в резултат от предоставяне на услуги по инвестиционно банкиране.

3. Мерки за избягване на конфликт на интереси и за адекватно третиране на възникнали конфликти на интереси

Съгласно Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП последният е въвел следните неизчерпателно посочени мерки за избягване на конфликт на интереси и за адекватно третиране на възникнали конфликти на интереси:

- ▶ Мерки за предотвратяване или контрол на обмена на информация между съответните лица, участващи в дейности, свързани с риск от конфликт на интереси, когато обменът на тази информация може да увреди интересите на един или повече клиенти, включително, но без да се ограничава до определяне на индивидуален персонал за всеки клиент, чиито интереси са противоречиви с тези на друг клиент или на ИП и изграждане на т.нар. „китайски“ или „информационни“ стени;
- ▶ Мерки за обособен надзор от страна на отдел „Нормативно съответствие“ на ИП на съответните лица, чиито основни функции са свързани с извършване на дейности от името на клиенти или с предоставяне на услуги на клиенти, чиито интереси могат да бъдат в конфликт, или които представляват по друг начин различни интереси, които могат да бъдат в конфликт, включително с тези на ИП;
- ▶ Премахване на всякаква пряка връзка между възнаграждението на заинтересовани лица, участващи главно в извършването на дадена дейност, и възнаграждението на други заинтересовани лица, участващи главно в извършването на друга дейност, или приходите, създадени от тях, когато може да се породи конфликт на интереси във връзка с тези дейности;
- ▶ Мерки за предотвратяване или ограничаване на упражняването от което и да било лице на неподходящо влияние върху начина, по който съответно лице извършва инвестиционни или допълнителни услуги или дейности;
- ▶ Мерки за предотвратяване или контрол на едновременното или последователно участие на съответно лице в отделни инвестиционни или допълнителни услуги или дейности, когато това участие може да увреди правилното управление на конфликта на интереси;
- ▶ Въздържане от действие от страна на ИП при възникване на конфликт на интереси, в случаите когато не могат да бъдат спазени въведените от ИП принципи за неговото ефективно управление;

4. Разкриване на конфликт на интереси

Когато се идентифицира конфликт на интереси, който не може да бъде управляван по начин, елиминиращ рисковете за интересите на клиента, клиентът незабавно се уведомява, като уведомяването следва да бъде направено по времето, когато:

- ▶ клиентът сключва договор с ИП; или
- ▶ клиентът предоставя нареждания за изпълнение от ИП; или

- ▶ ИП предоставя инвестиционен съвет на клиента; или
- ▶ ИП взема инвестиционно решение за извършване на сделка за сметка на клиента, чийто портфейл управлява; или
- ▶ по което и да е време след това, възможно най-скоро след като бъде идентифициран конфликтът на интереси.

Уведомяването се осъществява чрез предоставяне на клиента на информация на траен носител относно конфликта на интереси, включително относно общия характер и/или източниците на конфликта на интереси и взетите мерки за намаляване на риска от възникването му. Информацията трябва да е достатъчна в съответствие с характеристиките и възможностите на клиента същият да вземе информирано решение относно инвестиционната или допълнителната услуга, във връзка с която възниква конфликтът, т.е. дали да нареди на ИП да извърши услугата въпреки конфликта. Ако клиентът нареди на ИП да извърши услугата, ИП следва да предоставя тази услуга при спазване на мерките за адекватно управление на възникнали конфликти на интереси, посочени в Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП.

В случай че въпреки уведомлението и информираното съгласие на клиента е разумно да се предположи, че рисковете за интересите на последния остават прекомерни, ИП отказва извършването на услугата.

5. Получаване и предоставяне на стимули

При спазване на изискванията на приложимото законодателство ИП е въвел специални правила относно получаване и предоставяне на стимули при извършване на неговите услуги. В изпълнение на тези правила ИП получава или предоставя стимули само в случай че тези стимули:

- ▶ са такива, които правят възможно или са необходими за предоставянето на съответните инвестиционни услуги;
- ▶ се плащат или получават във връзка с предоставянето на инвестиционна услуга или допълнителна услуга на или от съответния клиент или лице, действащо от името на клиента; или
- ▶ имат за цел да подобрят качеството на съответната услуга за клиента и не нарушават спазването на задължението на ИП да действа честно, коректно и професионално във възможно най-добрия интерес на неговите клиенти. За тази цел ИП поддържа необходимата отчетност за получените стимули от трети страни, различни от клиента, както и как се изпълняват изискванията за повишаване на качеството на предоставяните услуги в резултат от предоставянето или получаването на стимули от страна на ИП. Освен това, ИП е въвел специални правила за разкриването пред клиентите на получените стимули, в съответствие с изискванията на приложимата нормативна уредба.

Независимо от това, ИП е въвел специални правила, които да осигурят, че няма да получава стимули във връзка с предоставянето на услуги по управление на портфейл или инвестиционни съвети, с изключение на приемливи незначителни непарични облаги, които отговарят на изискванията на приложимото законодателство.

В допълнение, ИП е въвел необходимите организационни мерки, за да осигури, че няма да получава проучвания по смисъла на приложимото законодателство, както и че всички такива проучвания, които ИП е получил независимо от предприетите от него организационни мерки, ще бъдат незабавно върнати на подателя им и последният ще бъде уведомен, че ИП не желае в бъдеще да получава проучвания от негова страна.

6. Допълнителна информация за Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП

ИП уведомява клиентите, че последните имат право да поискат допълнителна информация за Политиката за третиране на конфликт на интереси на ИП. В този случай ИП ще предоставя поисканата информация на траен носител или чрез интернет страницата на ИП, в случаите, в които е допустимо съгласно изискванията на приложимото законодателство.

Б) ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ПОЛИТИКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КЛИЕНТСКИ НАРЕЖДЕНИЯ НА ИП

Информация, изисквана съгласно ЗПФИ и чл. 65, пара. 5 и 6, чл. 66, пара. 3-9 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565

I. Въведение. Цел на Политиката за изпълнение на нареждания на ИП

Политиката за изпълнение на клиентски нареждания на ИП („Политиката“) е приета в изпълнение на задълженията на ИП съгласно ЗПФИ и Делегиран регламент (ЕС) 2017/565.

Целта на Политиката е да установи за служителите на ИП изисквания, които да бъдат спазвани, за да се осигури предприемането на всички достатъчни мерки от страна на ИП, необходими за систематичното постигане на възможно най-добър за клиентите му резултат при изпълнението на техни нареждания за сделки с финансови инструменти, или т.нар. „най-добро изпълнение“. Задължението на ИП да действа в най-добър интерес на клиентите си и за постигане на „най-добро изпълнение“ обхваща предоставянето на инвестиционни услуги на непрофесионални и професионални клиенти, в рамките на които ИП:

- ▶ Изпълнява нареждания за сметка на клиенти;
- ▶ Приема и предава нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничи за сключване на сделки с финансови инструменти за сметка на клиенти;
- ▶ Пласира (т.е. подава до друг инвестиционен посредник) нареждания за изпълнение на сделки за сметка на клиенти във връзка с управляван от ИП портфейл на клиент.

Клиентите на ИП следва да имат предвид, че задължението за предприемане на достатъчно стъпки за осигуряване на „най-добро изпълнение“, не е задължение на ИП да получава най-добър резултат за клиента във всеки отделен случай. ИП ще изпълнява посоченото задължение като установи и поддържа ефективни правила за изпълнение в Политиката, така че да осигури получаването на най-добри резултати за клиентите си на регулярна основа. ИП въвежда също така вътрешни механизми за осъществяване на редовен контрол на установените в Политиката правила и довеждане на резултатите от контрола до знанието на Съвета на директорите на ИП, с цел да се предприемат всички необходими коригиращи действия, в случай, че в рамките на контрола са открити пропуски относно спазване на изискванията на Политиката.

С подписването на индивидуален договор за предоставяне от страна на ИП на инвестиционни и/или допълнителни услуги и дейности, свързани с предоставянето на услуги по нареждания, клиентът се съгласява едновременно и с Политиката.

II. Относителна значимост на факторите и критериите за определяне на „най-добро изпълнение“ и начините, по които те биват отчитани като част от всички достатъчни стъпки за получаване на възможно най-добрия резултат за клиента

1. Фактори за определяне на най-добро изпълнение и относителната им значимост

ИП постига най-добро изпълнение за клиентите си на базата на преценка на следните фактори, подредени спрямо тяхната значимост за изпълнението на клиентски нареждания в общия случай:

- ▶ **Цена:** Цената на финансовите инструменти е важен фактор, който ИП разглежда при изпълнение на клиентските нареждания;
- ▶ **Разходи:** Разходите, свързани с изпълнението на клиентски нареждания, е вторият по значимост фактор, който ИП взема предвид при изпълнението на клиентски нареждания.

Разходите, свързани с изпълнението, включват всички разходи, които са пряко свързани с изпълнението на нареждането, включително такси за мястото за изпълнение, таксите за клиринг и сетълмент, както и други такси и възнаграждения, платени на трети лица, обвързани с изпълнение на нареждането.

- ▶ **Обем/ брой на финансовите инструменти:** Обемът или броят на финансовите инструменти, предмет на клиентско нареждане, имат пряко отношение към цената на финансовите инструменти и разноските по сделката. В зависимост от обема на нареждането могат да бъдат избрани и различни места за изпълнение на клиентското нареждане от тези, които предлагат най-добра цена за брой финансов инструмент, но са с по-ниска ликвидност;
- ▶ **Бързина на изпълнението:** От бързината на изпълнението на клиентските нареждания зависи и цената на финансовите инструменти. ИП отчита този фактор при избора на местата за изпълнение на клиентските нареждания, като може да му отреди и по-голямо значение от цената, например, при сделки за професионални клиенти, които целят придобиването на или разпореждането с квалифицирано участие в даден емитент на финансови инструменти;
- ▶ **Вероятност за изпълнение и сетълмент:** ИП преценява за всеки конкретен случай вероятността да бъде изпълнено клиентското нареждане и избира място на изпълнение на нареждането въз основа на това. Този фактор е особено от значение при големи по обем нареждания;
- ▶ **Вид и същност на нареждането:** ИП преценява кой би бил най-добрият резултат за клиента и преценява всички изброени фактори според същността и вида на нареждането на последния: продажба, покупка, замяна, сделка за финансиране с ценни книжа и др., съответно лимитирано нареждане, пазарно нареждане и др.;
- ▶ **Характеристики на мястото за изпълнение:** Характеристиките на местата за изпълнение, на които може да бъде изпълнено клиентско нареждане, също може да бъде от значение за най-доброто изпълнение. Такъв би бил случаят, например, при сделки за финансиране с ценни книжа („СФЦК“) с професионални клиенти. Поради специалната им – финансираща – цел те може да не бъдат сключени на едни и същи места за изпълнение, както при други сделки. Следователно за тях характеристиките на мястото за изпълнение са от особено значение;
- ▶ **Характеристики на финансовия инструмент:** ИП може да прилага различни мерки за постигане на най-добър резултат и в съответствие с различния характер на различните финансови инструменти – например дяловите финансови инструменти могат изискват различен подход от дълговите инструменти;
- ▶ Всякакви други фактори, които са релевантни за изпълнение на нареждането на клиента и постигането на най-добър резултат.

При изпълнение на нареждания на клиенти ИП взема предвид относителната значимост на факторите за изпълнение, посочени по-горе съобразно следните критерии:

- ▶ Характеристиките на клиента, включително дали е определен като непрофесионален или професионален клиент;
- ▶ Характеристиките на нареждането на клиента, включително когато нареждането е свързано със СФЦК с професионален клиент, например репо сделка;
- ▶ Характеристиките на финансовите инструменти, предмет на нареждането;
- ▶ Характеристиките на местата на изпълнение (ако има повече от едно такова), към които нареждането може да бъде насочено за изпълнение;
- ▶ Целта и очаквания резултат от нареждането.

Основните критерии, които ИП взема предвид, при определяне на относителната значимост на факторите за най-добро изпълнение, съобразно категоризацията на клиента, са:

- ▶ Непрофесионални клиенти – при изпълнение на нареждане, подадено от непрофесионален клиент, най-доброто изпълнение на нареждането в общият случай се определя от общата

стойност на сделката, включваща цената на финансовия инструмент и разходите, свързани с изпълнението;

- ▶ Професионални клиенти – при изпълнение на нареждане, подадено от професионален клиент в повечето случаи цената и разходите по сделката ще бъдат също определящи за постигане на най-добрия резултат за клиента. Въпреки това, ИП ще преценява значимостта на факторите при всеки отделен случай (например за един хедж фонд бързината за изпълнение и сетълмент може да бъде много по-важна от останалите фактори и др.).

При предоставяне на услуги по приемане и предаване на нареждания ИП търси гаранции от избраните други инвестиционни посредници с цел осигуряване прилагането на политика по изпълнение на нареждания, която осигурява прилагането механизми за изпълнение, които могат да осигурят отчитането на горните фактори.

2. Най-добро изпълнение при изпълнение извън място на търговия

Клиентите следва да имат предвид, че в определени случаи ИП разполага с възможност да изпълни нарежданията им извън място на търговия⁴. По-специално такъв ще е случаят при изпълнение на клиентски нареждания по отношение на акции и облигации съгласно изискванията на приложимото законодателство.

Във всички случаи при изпълняване на нареждания или вземане на решение за търгуване на финансови инструменти извън място на търговия („Over – the - counter“ или „ОТС“ сделки), ИП полага всички необходими, уместни и пропорционални усилия, за да провери коректността (справедливостта) на цената, предлагана на клиента, като събира пазарни данни, използвани при оценката на цената на този финансов инструмент, и при възможност като я сравнява с референтни цени за подобен/ни или съпоставим/и финансов/и инструмент/и. ИП прави това по възприета съгласно вътрешните му правила методология. Методологията осигурява, че предложената от ИП цена при изпълнението на всяко нареждане се основава на анализ на наличните към момента на изпълнение външни пазарни данни от собствени, от публично достъпни източници или от независими доставчици на данни (напр. Bloomberg или Reuters).

При ОТС търговия с дългови инструменти (например корпоративни облигации) ИП упражнява контрол върху цената на продукта съгласно приетата методология чрез сравняване с публично или достъпни за него референтни цени за такъв тип дългов инструмент, съобразно характеристиките на съответното клиентско нареждане (включително размера на нареждането). В определени случаи това може да доведе до значително отклонение на определената цена на продукта от референтната такава при наличие на разумни основания за това.

При ОТС търговия с дялови инструменти ИП ще спазва задълженията за търговия с акции, допуснати до търговия на регулиран пазар или търгувани на място на търговия, съгласно чл. 23 от Регламент (ЕС) 600/2014⁵ („MiFIR“) на регулирани пазари, МСТ, от систематични участници или на еквивалентни пазари в държави, които не са от част от Европейското икономическо пространство („ЕИП“), освен ако сделките са несистематични, на ad hoc принцип, нерегулярни и редки, или се извършват между приемливи насрещни страни и/или професионални клиенти и не допринасят за процеса на определяне на цените.

III. Информация относно места за изпълнение⁶, на които ИП разчита значително за изпълнение на нареждания на непрофесионални и професионални клиенти, както и на професионални клиенти при СФЦК

⁴ „Място на търговия“ представлява регулиран пазар, многостранна система за търговия („МСТ“) или организирана система за търговия („ОСТ“).

⁵ Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012.

⁶ „Места за изпълнение“ на клиентски нареждания са регулиран пазар, МСТ, ОСТ, систематичен участник („СУ“), маркет – мейкър, друг доставчик на ликвидност или субект, който изпълнява в държава, която не е част от ЕИП, функция, сходна с функциите, изпълнявани от някой от тези субекти.

1. Места за изпълнение, на които ИП разчита значително за изпълнение на нареждания на непрофесионални и професионални клиенти

При предоставяне на услуги по изпълнение на нареждания от името на непрофесионални и професионални клиенти ИП разчита в значителна степен на следните места за изпълнение, съобразно класа търгуван финансов инструмент:

1.1. Капиталови (дялови) инструменти — акции и депозитарни разписки:

- ▶ „Българска фондова борса- – София“ АД („БФБ“) – за акции, приети за търговия на този пазар;
- ▶ Фондовата борса в Букурещ, Румъния – за акции, приети за търговия на този пазар;

1.2. Дългови инструменти:

- ▶ БФБ – за корпоративни облигации, приети за търговия на този пазар;
- ▶ Фондовата борса в Букурещ, Румъния – за корпоративни облигации, приети за търговия на този пазар;

1.3. Други инструменти:

- ▶ БФБ – за компенсаторни инструменти и други финансови инструменти, приети за търговия на този пазар;
- ▶ БФБ – за дялове (например на колективни инвестиционни схеми или на други предприятия за колективно инвестиране), приети за търговия на този пазар;
- ▶ Фондовата борса в Букурещ, Румъния – за дялове и други финансови инструменти, приети за търговия на този пазар.

Списъкът по-горе не е изчерпателен. ИП може да използва и други места за изпълнение, за които счете че са подходящи съгласно изискванията на Политиката. ИП ще оценява и анализира редовно възможните нови места за изпълнение и ще актуализира списъка с места за изпълнение при спазване на изискванията за проверка и актуализация на Политиката.

2. Места за изпълнение, на които ИП разчита значително при сключване на СФЦК

Към момента ИП не сключва сделки с професионални клиенти за финансиране с ценни книжа. В случай, че започне да предоставя тази услуга, ИП ще измени своевременно настоящото приложение и Политиката.

3. Места за изпълнение, на които ИП разчита значително за изпълнение на нареждания при предоставяне на услуги по управление на портфейл

Към момента ИП не предоставя активно услуги по управление на портфейл на постоянна основа. В случай че започне да предоставя такива услуги на постоянна основа, ИП ще измени своевременно настоящото приложение и Политиката.

IV. Информация относно факторите, използвани за избор и преглед на местата за изпълнение и относителната важност на всеки фактор

При избора на места за изпълнение, ИП се ръководи от интереса на клиентите си за икономически изгодно, сигурно и надеждно изпълнение. За тази цел ИП взема предвид описаните по-горе фактори за качествено изпълнение, както и допълнителни характеристики на местата за изпълнение, които са от значение за последователното постигане на най-добър резултат при изпълнение на нареждания. По-специално той следи за следните фактори, подредени спрямо тяхната значимост:

- ▶ Разходи, които биха се поели от клиента и са пряко свързани с изпълнението, като при извършване на преценката не се вземат предвид собствените такси и комисиони на Инвестиционния посредник;
- ▶ Вероятност за изпълнение на нареждането и на сетълмента (ликвидност);

- ▶ Бързина на изпълнение на нареждането и на сетълмента;
- ▶ Достъп до схема за клиринг;
- ▶ Наличието на механизми за временно преустановяване или ограничаване на търговията („circuit breakers“) на мястото за търговия;
- ▶ Наличието на други системи за гарантиране на непрекъснатост на търговията и обезпечаване на изпълнението на сключените сделки, както и всяко друго обстоятелство, относимо към изпълнението на нареждането.

ИП следи текущо дали местата за изпълнение и инвестиционните посредници, включени в Политиката, осигуряват възможно най-добрия резултат за клиентите му и дали е необходимо да се направят промени в мерките за изпълнение, като по-специално взема предвид информацията за качеството на изпълнение, публикувана съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2017/576⁷ и Делегиран регламент (ЕС) 2017/575⁸, а когато такава не е налична и всяка друга публично или достъпна за него информация.

V. Информация за инвестиционните посредници, на които ИП разчита значително при предаване за изпълнение или пласиране на нареждания на непрофесионални и професионални клиенти, както и на професионални клиенти при СФЦК

1. Инвестиционни посредници, на които ИП разчита значително при предаване за изпълнение на нареждания на непрофесионални и професионални клиенти

ИП предава за изпълнение нареждания на клиенти за търговия с финансови инструменти от класове „Капиталови (дялови) инструменти“, „Дългови инструменти“ и „Други инструменти“ до следните инвестиционни посредници, които позволяват на ИП да постига последователно най-добри резултати за клиентите си съгласно изискванията заложи в Политиката:

- ▶ M&V Investments; Alpha Bank Serbia; Raiffeisen Bank Serbia; и Senzal – за предаване на нареждания към Фондовата борса в Белград, Сърбия;
- ▶ Perspektiva D.D. – за предаване на нареждания към Фондовата борса в Словения;
- ▶ Monte Adria Broker Dealer; Holdner Broker – за предаване на нареждания към Фондовата борса в Черна гора.

2. Инвестиционни посредници, на които ИП разчита значително при предаване за изпълнение на нареждания на професионални клиенти при СФЦК

Към момента ИП не извършва услуги по приемане и предаване за изпълнение на нареждания на професионални клиенти по сделки за финансиране с ценни книжа. В случай че започне да предоставя такива услуги, ИП ще измени своевременно настоящото приложение и Политиката.

3. Инвестиционни посредници, на които ИП разчита значително при пласиране на нареждания на непрофесионални и професионални клиенти в рамките на предоставяне на услуги по управление на портфейл

Към момента ИП не предоставя активно услуги по управление на портфейл. В случай че започне да предоставя активно такива услуги, ИП ще измени своевременно настоящото приложение и Политиката.

⁷ Делегиран регламент (ЕС) 2017/576 на Комисията от 8 юни 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти за ежегодното публикуване от страна на инвестиционните посредници на идентификационни данни на местата за изпълнение, както и на информацията относно качеството на изпълнение.

⁸ Делегиран регламент (ЕС) 2017/575 на Комисията от 8 юни 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно пазарите на финансови инструменти по отношение на регулаторните технически стандарти за данните, публикувани от местата за изпълнение.

VI. Описание на мерките за гарантиране на последователно постигане на най-добър резултат при приемане на клиентски нареждания и предаването им за изпълнение от друг инвестиционен посредник

При предоставяне на услуги по приемане и предаване на нареждания ИП търси гаранции от избраните други инвестиционни посредници, например като сключва изрични споразумения с тях, с цел осигуряване прилагането на политика по изпълнение на нареждания, която предлага подобна или по-висока степен на сигурност за клиентите от настоящата Политика.

ИП следи текущо стандартите на изпълнение на местните инвестиционни посредници въз основа на публично или достъпните за него данни, включително данните публикувани в съответствие с Делегиран регламент (ЕС) 2017/575 и Делегиран регламент (ЕС) 2017/576 . Когато установи, че друг инвестиционен посредник е в състояние да предложи по-високо качество на изпълнение на дълготрайна основа, ИП ще оценява възможността за включването му в Политиката съгласно процедурата по проверка и актуализация, заложенa в Политиката.

VII. Информация относно изпълнението на нареждания извън място за търговия

ИП изпълнява клиентски нареждания извън място на търговия при сделки с акции и облигации съгласно изискванията на приложимото законодателство.

При този тип сделки, покупката или продажбата на финансови инструменти се извършва извън организирани места за търговия (регулиран пазар, многостранна система за търговия и организирана система за търговия). ОТС сделките са свързани със специфики, например относително по-слабата регулация на ОТС пазара в сравнение с местата на търговия, особено по отношение на гарантирането на справедлива цена за търговия (доколкото такава цена не се формира на място на търговия), както и от липсата на регулаторни мерки, гарантиращи във всички случаи сетълмента (например схеми за клиринг), които излагат клиента на по-голям риск, свързан с насрещната страна.

За да адресира тези недостатъци за клиентите си, ИП възприема спрямо вътрешните си правила методология за определяне и контрол на цената на финансовите инструменти, с които се сключват сделки извън място на търговия (виж секция I, точка 2 от настоящия раздел).

При поискване от клиент ИП предоставя допълнителна информация относно последиците от изпълнението на клиентски нареждания извън място на търговия.

VIII. Предупреждение относно предоставянето на специални инструкции от клиенти

Когато клиент предостави специфични инструкции по отношение на цялото нареждане или на определен аспект от нареждането, включително изискване за изпълнение на нареждането на определено място за изпълнение, ИП изпълнява нареждането по отношение на всички аспекти, обхванати от тях, единствено съобразно тези инструкции, като се счита, че по отношение на тези аспекти ИП е изпълнил задължението си за постигане на „най-добро изпълнение“. За аспектите, които не са обхванати от специфичните инструкции на клиента, ИП изпълнява клиентското нареждане при спазване на изискванията на Политиката.

Клиентите на ИП следва да имат предвид, че всякакви техни конкретни инструкции могат да възпрепятстват ИП да предприеме мерките, предвидени в Политиката за постигане на възможно най-добрите резултати при изпълнението на тези нареждания.

Клиентите трябва внимателно да преценят дали да дадат специални инструкции на ИП или да оставят на ИП да предприеме мерки съобразно Политиката.

С подписване на индивидуален договор за предоставяне от страна на ИП на инвестиционни и/или допълнителни услуги и дейности, свързани с предоставянето на услуги по нареждания, клиентът декларира, че е наясно с последиците от предоставяне на конкретни инструкции от негова страна.

IX. Резюме на процесите по избор на места за изпълнение, контрол и преразглеждане на процеса по изпълнение

1. Резюме на процеса по избор на места за изпълнение, контрол и преразглеждане на Политиката

При избора на места за изпълнение, ИП се ръководи от интереса на клиентите си за последователно постигане на най-благоприятно изпълнение на подадените нареждания. За да постигне икономически изгодно, сигурно и надеждно изпълнение, ИП взема предвид както пазарни (например достъпа на мястото за изпълнение до търгувания инструмент, разходите по транзакциите и ликвидността), така и качествени характеристики на мястото за изпълнение (например достъпа до схеми за клиринг и други системи за уреждане на търговията и изпълнението).

Отдел „Нормативно съответствие“ на ИП следи текущо за ефективността на Политиката и за качеството на изпълнение на нарежданията. За тази цел отдел „Нормативно съответствие“ следи и оценява редовно, поне веднъж годишно, дали местата за изпълнение, включени в Политиката, осигуряват възможно най-добрия резултат за клиентите на ИП и дали е необходимо да се направят промени в мерките за изпълнение, като по-специално взема предвид информацията за качеството на изпълнение, публикувана съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2017/576 и Делегиран регламент (ЕС) 2017/575, а когато такава не е налична и всяка друга публично или достъпна за него информация.

ИП извършва преглед на Политиката и при всяка съществена промяна, която засяга способността му да продължи да постига последователно най-добрите възможни резултати при изпълнение на нарежданията на своите клиенти, като използва включените в Политиката места за изпълнение, до които предава за изпълнение клиентски нареждания. ИП приема, че е налице съществена промяна, при настъпването на важно събитие, което може да засегне параметрите за най-добро изпълнение, като разходи, цена, скорост, вероятност за изпълнение и сетълмент, размер, естество и всяко друго съображение, имащо значение за изпълнението на нареждането.

2. Резюме на процеса по избор на инвестиционни посредници, контрол и преразглеждане при предаване за изпълнение на клиентски нареждания

При избора на инвестиционен посредник, на когото да предава за изпълнение клиентски нареждания, ИП прави внимателна преценка на въпросния посредник, на условията на пазара, в който той извършва дейността си, както и следи дали посредникът прилага политика за изпълнение на нарежданията, която осигурява постигането на най-добро изпълнение за клиентите.

Заедно с избора на места за изпълнение ИП преразглежда и избора на инвестиционни посредници по реда описан в точка 1 от тази секция, като при установяване на пропуски в Политиката, които пречат на ИП да постига най-добрите резултати за своите клиенти на регулярна основа, се предприемат мерки, с цел констатираните слабости да бъдат отстранени.

X. Информация във връзка с прилагане на различни такси в зависимост от мястото за изпълнение

ИП прилага типизиран подход при определянето на размера на таксите и комисионите по всеки отделен вид финансови инструменти, за който предоставя услуги по приемане, предаване и изпълнение на нареждания. Тези такси и комисиони включват в себе си дължимите на местата за изпълнение, посочени в Политиката и в секция III, точка 1 от настоящия раздел, такси и комисиони по сключване на съответни сделки, дължимите на депозитарни институции такси и комисиони по извършването на сетълмент за сключени сделки, както и разходите на ИП за извършване на дейност във връзка със съответното място на изпълнение, разумен размер на възнаграждение за извършените от ИП услуги и – когато е приложимо – съответните комисиони на инвестиционни посредници, на които ИП предава нареждания за изпълнение, свързани със сключването на сделки на различни места за изпълнение. В тази връзка може да се окаже така, че за различните места за изпълнение ИП прилага различен размер на такси за предоставяните от негова страна услуги. Тези различни размери на такси ще отразяват различните разноси, които са дължими за сключване на сделки с финансови инструменти и извършване на техния сетълмент на съответните места за изпълнение, както и различните размери на разходите,

които ИП следва да направи във връзка с извършване на дейност по отношение на тези различни места на изпълнение.

XI. Информация при предлагане на избор между повече от едно място за изпълнение

Когато са налице повече от едно конкуриращи се места за изпълнение на нареждане за финансов инструмент, ИП взема предвид собствените си комисиони и разходите за изпълнение на нареждането на всяко едно от места за изпълнение на нареждания, с цел да се оценят и сравнят резултатите, които биха били постигнати за клиента при изпълнение на нареждането на всяко едно от конкурентните места за изпълнение.

В случай че ИП предлага на клиента да избере място за изпълнение, той предоставя ясна, коректна и неподвеждаща информация, за да не се допусне клиентът да избере едно място за изпълнение пред друго само заради по-изгодната ценова политика, която то прилага. По-специално ИП предоставя на клиента освен информация относно разходите, свързани с изпълнение или предаване за изпълнение на нареждане на конкуриращи се места за изпълнение, и информация за ликвидността, бързината и сигурността на сетълмента на конкуриращите се места, както и други данни, които са от значение за избора на конкретно място за изпълнение от страна на клиента.

XII. Информация относно стимулите, които ИП получава и начислява

ИП не получава стимули (облаги) от местата за изпълнение, които използва, както и не начислява такси на насрещни страни, участващи в съответната сключена сделка с финансови инструменти, нито вземания на участници в сключена сделка с финансови инструменти.

XIII. Информация за сроковете, в които ИП ще предоставя на клиенти данни относно неговите политики и правила, свързани с предоставяните от ИП услуги

В случай че клиент на ИП отправи до него разумно и пропорционално писмено искане за предоставяне на информация от ИП относно неговите политики и правила, свързани с предоставяните от ИП услуги по изпълнение на клиентски нареждания, съответно услуги по приемане на клиентски нареждания и предаването им за изпълнение от друг инвестиционен посредник, и реда за преразглеждането им, ИП ще му предоставя ясна и точна информация в разумен срок спрямо обема и спецификата на искането.

XIV. Допълнителна информация за непрофесионалните клиенти

Непрофесионалните клиенти на ИП следва да имат предвид, че освен в специфични случаи, в които интересът на съответните непрофесионални клиенти налага друго, същият ще изпълнява техните нареждания за сделки с финансови инструменти, съответно ще предава техни нареждания за изпълнение от друг инвестиционен посредник, действайки в техен най-добър интерес, на първо място при отчитане на общата цена, която съответния непрофесионален клиент следва да заплати в резултат от сключените за негова сметка сделки с финансови инструменти. При отчитането на общата цена, дължима за съответната сделка с финансови инструменти, сключена за сметка на съответните непрофесионални клиенти, ИП ще взема предвид общият размер на разходите, дължими във връзка със сключването и сетълмента на съответната сделка с финансови инструменти, включително таксите на съответното място за изпълнение за сключване на сделки с финансови инструменти, таксите за сетълмент, както и таксите и комисионите, които са дължими на ИП за предоставяните от него услуги. Непрофесионалните клиенти следва да имат предвид, че посочените такси и комисиони следва да бъдат заплатени от тях, като в определени случаи ИП може да включва всички дължими разходи за сключване на сделки с финансови инструменти на съответни места за изпълнение в неговата комисиона за съответната услуга.

Клиентите могат да намерят най-актуалните данни за качеството на изпълнение, публикувани в съответствие с Делегиран регламент (ЕС) 2017/575, за всяко място за изпълнение, посочено в Политиката, на интернет страницата на ИП, в секция "BROKERAGE", като използват следният линк: <http://www.bac.bg/bac/home.nsf/0/9CA0BDEB6A442547C22573C60035DCC7?OpenDocument>.

В) ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ЗАЩИТАТА НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА НА КЛИЕНТИТЕ

Информация, изисквана съгласно ЗПФИ и чл. 47, параграф 1, буква ж) и чл. 49 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565

I. Начин на съхранение на финансови инструменти и парични средства на клиенти

Когато ИП съхранява клиентски активи във връзка с предоставянето или извършването на инвестиционни и/или допълнителни услуги и дейности, същият депозира паричните средства на своите клиенти в:

- ▶ централна банка;
- ▶ кредитна институция, лицензирана съгласно законодателството на страна, част от ЕИП;
- ▶ кредитна институция, лицензирана в държава, която не е част от ЕИП; или
- ▶ квалифициран фонд на паричния пазар, след като ИП е информирал писмено клиента, че паричните му средства няма да се държат в съответствие с изискванията за защита на паричните средства на клиенти по ЗПФИ и актовете по прилагането му, и е получил писмено съгласие от клиента за депозиране на паричните му средства в квалифициран фонд на паричния пазар.

ИП ще съхранява финансови инструменти на свои клиенти, както следва:

- ▶ безналични финансови инструменти – в под/сметка на клиента, открита към сметката (регистъра) на ИП за безналични финансови инструменти в „Централен депозитар“ АД;
- ▶ безналични държавни ценни книжа („ДЦК“), емитирани от Министерство на финансите – водят се в регистрите на Българската народна банка, съответно по регистър на поддепозитар на ДЦК при спазване на нормативните изискванията относно емитиране, придобиване, изплащане и търговия с безналични ДЦК.
- ▶ поименни налични финансови инструменти – в „Централен депозитар“ АД, в случаите, в които са обездвижени съгласно чл. 141, ал. 2 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа („ЗППЦК“);
- ▶ чуждестранни финансови инструменти – в под/сметка на клиента, открита в съответната депозитарна институция в чужбина, или в обща клиентска под/сметка (омнибус сметка), открита на името на ИП, но за сметка на негови клиенти в съответния попечител в чужбина.

Клиентът следва да има предвид, че в зависимост от държавата, в която финансови инструменти, съхранявани от ИП, са регистрирани, е възможно сметките, които съдържат тези финансови инструменти, да подлежат на законодателството на юрисдикция, различна от тази на Република България или от тази на друга държава, част от ЕИП. Поради това правата на клиента във връзка с тези инструменти може да се различават от тези, осигурени от българското законодателство или от законодателството на друга държава, част от ЕИП.

Клиентите на ИП следва да имат също така предвид, че държането на финансови инструменти по омнибус сметки е съпроводено от известни недостатъци. В допълнение на описаните в точка 1 от следващата секция недостатъци, то може, например, да затрудни разграничението на финансовите инструменти на даден клиент от тези на други клиенти на ИП. Това може да доведе до риск от изпълнение на задължения на един клиент с финансови инструменти на друг. Държането на финансови инструменти на клиенти по обща сметка на ИП може също така да усложни упражняването на права във връзка с корпоративни събития, произтичащи от такива инструменти, от страна на даден клиент.

II. Критерии за избор на място за съхранение на клиентски финансови инструменти и парични средства

1. Критерии за избор на място за съхранение на клиентски финансови инструменти

При съхранение на финансови инструменти на клиенти при попечител ИП предприема необходимите мерки, за да осигури, че съответният попечител ще съхранява финансовите инструменти на клиентите на ИП в под/сметки с различно наименование от тези, по които се съхраняват финансови инструменти на ИП (доколкото лицензът на ИП позволява инвестиции във финансови инструменти за собствена сметка).

При избора на попечител за финансовите инструменти на клиентите си и определянето на договорните условия с него ИП полага дължимата грижа и спазва изискванията на приложимото законодателство и добрите пазарни практики. При сключване на договор за съхранението на финансови инструменти на клиенти с попечител, включително чуждестранен попечител, ИП взема предвид законодателната рамка и установените пазарни практики в юрисдикцията, в която съответният попечител упражнява дейността си, които са свързани със съхранението на активи и биха могли да засегнат неблагоприятно правата на клиентите (напр. учредяване на залози и други тежести върху клиентски активи, уязвимост на активите на клиентите на ИП при несъстоятелност на попечителя). ИП не съхранява финансови инструменти на клиентите си при попечители, които изискват учредяването на обезпечителни права по отношение на финансови инструменти, както и на права на задържане и на прихващане върху клиентски активи, които да позволяват на този попечител да се разпорежда с активите на клиента с цел да събере дългове, несвързани с клиента или предоставянето на услуги на клиента, освен когато това се изисква от приложимото законодателство в юрисдикцията на попечителя, при който ИП съхранява клиентски финансови инструменти, в който случай ИП уведомява засегнатите клиенти за това и рисковете, свързани с това съхранение.

ИП следи също така пазарната репутация на съответния (чуждестранен или местен) попечител с цел свеждане до минимум на риска от загуба или намаляване на активите на клиентите си в резултат на фактори, които не са свързани с приложимото право към дейността на този попечител, като измама, лошо управление, неподходящо водене и съхранение на отчетност и други.

Когато в договора със съответния попечител е предвидено последният да може да съхранява финансови инструменти на клиенти на ИП в определени от него други попечители, ИП следи за описаните по-горе фактори и в юрисдикцията на съответните други попечители, доколкото това е възможно.

При съхранението на финансови инструменти на свои клиенти по omnibus сметки ИП поддържа аналитична отчетност, която му позволява по всяко време да разграничи финансовите инструменти на даден клиент от тези на другите си клиенти. В допълнение на това ИП приема и прилага мерки, съответстващи на приложимото законодателство, добрите пазарни практики и изискванията за полагане на дължима грижа, които да предпазят финансовите инструменти на даден клиент от задържане или продажба с цел изпълнение на задължения на друг свой клиент.

ИП контролира текущо условията на съхранение на финансовите инструменти на клиентите си при избраните за това попечители, като при необходимост предприема мерки за защитата им, включително предоговаря условията на съхранение или премества финансовите инструменти при друг попечител, доколкото това е реално възможно. Въпреки че ИП прилага дължимата грижа за сигурността на финансовите инструменти на клиентите си, които същият съхранява по клиентски под/сметки и клиентски omnibus сметки, никога не може да бъде изключена възможността от евентуална несъстоятелност на избран попечител. В такъв случай клиентите на ИП следва да имат предвид, че поради приложимото законодателство в юрисдикцията на съответния попечител е възможно техните финансови инструменти, държани при него от името на ИП, да не могат да бъдат отделени от тези на други клиенти на ИП и/или масата на несъстоятелността и следователно да не подлежат на специална защита. Държането на клиентски финансови инструменти по клиентски omnibus сметки на ИП може също така за затрудни достъпа им до система за компенсиране на инвеститорите, съответстваща на тази, описана в секция IV от настоящото приложение.

2. Критерии за избор на място за съхранение на клиентски парични средства

При депозиране на парични средства на свои клиенти в кредитна институция съгласно секция I от настоящия раздел ИП прилага съответно подхода, описан в точка 1 от настоящата

секция за избора и последващия контрол на избраната кредитна институция и предлаганите от нея условия на съхранение.

Когато възнамерява да инвестира парични средства на свои клиенти в квалифициран фонд на паричния пазар съгласно секция I от настоящия раздел, ИП оценява качеството на съответния инструмент на паричния пазар въз основа на външни рейтинги и други показатели за качеството на този инструмент, като извършва такава оценка и текущо след инвестиране на паричните средства на свои клиенти в него, както и инцидентно при настъпване на значимо за кредитната оценка на съответния инструмент събитие.

Когато депозира паричните средства на клиентите си в кредитни институции или в квалифициран фонд на паричния пазар, ИП разглежда нуждата от диверсификация на тези средства. Когато поради големия обем на съхраняваните парични средства и предвид развитието на конкретната пазарна обстановка това е целесъобразно, ИП депозира паричните средства в повече от една кредитна институция или квалифициран фонд на паричния пазар.

III. Отговорност и обезпечителни права върху активи

Клиентите на ИП следва да имат предвид, че когато техни финансови инструменти са държани от трета страна от името на ИП, същият носи отговорност за действията и бездействията на съответния попечител – трета страна съгласно законовите разпоредбите на приложимото законодателство. ИП, обаче, не носи отговорност за действията и бездействията на съответния централен депозитар на финансови инструменти на клиентите си.

ИП урежда евентуални свои обезпечителни интереси по отношение на съхраняваните активи на клиенти в индивидуалните договори с тях. Попечителите, при които се съхраняват клиентски активи, не учредяват обезпечителни интереси по отношение на активи.

IV. Информация за схемата за компенсиране на инвеститори, която се прилага относно дейността на ИП

С оглед на извършване на дейността си, при спазване на изискванията на приложимото законодателство, ИП прави вноски във Фонда за компенсиране на инвеститорите в България и Румъния.

Фондът за компенсиране на инвеститорите осигурява изплащане на компенсация на клиентите на ИП в случаите, когато ИП не е в състояние да изпълни задълженията си към клиентите поради причини, пряко свързани с неговото финансово състояние, включително в случаи на открито производство по несъстоятелност или отнет лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник.

Фондът изплаща компенсация на всеки клиент в размер на 90 на сто от стойността на вземането, но не повече от 40 000 лв и до 20 000 евро в Румъния.

Не се изплаща компенсация на:

- ▶ членовете на управителния и контролния орган, прокуристите, регистрирания одитор, лицата, които притежават пряко или непряко 5 или над 5 на сто от гласовете в общото събрание на ИП, които могат да го контролират или които принадлежат към същата група, както и на съпрузите, роднините по права линия без ограничения, по сребрена линия до втора степен включително и по сватовство до втора степен включително на посочените лица;
- ▶ инвестиционните посредници;
- ▶ кредитните институции;
- ▶ застрахователите;
- ▶ пенсионните и осигурителните фондове;

- ▶ колективните инвестиционни схеми, националните инвестиционни фондове, алтернативните инвестиционни фондове, управлявани от лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, и дружествата със специална инвестиционна цел;
- ▶ държавата, общините, държавните институции, Фонда за компенсиране на инвеститорите, Фонда за гарантиране на влоговете в банките и Гаранционния фонд по чл. 518 от Кодекса за застраховането;
- ▶ инвеститорите, които са се възползвали от обстоятелства, свързани с ИП и довели до влошаването на финансовото му състояние, както и на инвеститорите, допринесли за това състояние;
- ▶ други професионални клиенти по смисъла на пар. 1, т. 10 от ДР на ЗПФИ.

Не се изплаща компенсация и за вземания, възникнали от и/или свързани със сделки и действия, представляващи "изпиране на пари" по смисъла на чл. 2 от Закона за мерките срещу изпирането на пари, ако деецът е осъден с влязла в сила присъда.

Г) ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ, СВЪРЗАНИ С ИНВЕСТИРАНЕТО В ТЯХ

Информация изисквана съгласно чл. 48 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 и чл. 71, ал. 2, т. 2 и ал. 4 от ЗПФИ

I. Въведение

Преди всяка инвестиция във финансови инструменти клиентите на ИП трябва да обмислят внимателно правните последици и икономическите рискове, свързани с нея. Клиентите трябва също така да вземат предвид данъчните и счетоводните последици от сключването на дадена сделка. Във всеки случай клиентите на ИП трябва да избягват встъпването в сделки, ако не разбират естеството на транзакцията и съответния финансов продукт, както и степента на инвестиционен риск и вероятността от потенциални загуби, които поемат.

Настоящото приложение има за цел да информира клиентите на ИП за същността на финансовите инструменти, с които те могат да сключват сделки чрез посредничеството на ИП, както и за някои от рисковете, които могат да доведат до потенциални загуби за клиента. Клиентите на ИП, обаче, не бива да ограничат информацията си за инвестирането във финансови инструменти до това приложение, тъй като то не е подходящо да предостави задълбочена и цялостна картина на всички вероятности и рискове, произтичащи от сключването на сделки на капиталовите пазари.

Приложението включва информация за рисковете, свързани със сключването на сделки с акции; права при увеличението на капитала на емитенти и сходни инструменти; акции/дялове на предприятия за колективно инвестиране в прехвърляеми ценни книжа; акции/дялове на борсово търгувани фондове; облигации, включително конвертируеми облигации; и инструменти на паричния пазар.

II. Общи рискове при инвестирането във финансови инструменти

Инвестирането във финансови инструменти е съпроводено от категории риск, присъщи за всички видове финансови инструменти. Те включват, но не се ограничават до:

- ▶ **Валутен риск:** ако инвестицията е деноминирана във валута, различна от тази, в която е направена първоначалната инвестиция на клиента, възвращаемостта може да бъде намалена или да бъдат направени загуби поради настъпили валутни колебания;
- ▶ **Правен риск:** в случай на промяна в нормативната уредба, която урежда условията на дадена инвестиция, и по-специално в условията, при които инвестицията се държи или търгува, могат да възникнат допълнителни разходи за клиента, а в крайни случаи и загуба на направената инвестиция;

- ▶ **Правен риск в други юрисдикции:** инвестиции във финансови инструменти, регистрирани или държани в други юрисдикции, могат да подлежат на различна или понижена защита от тази предлагана от българското законодателство;
- ▶ **Данъчен риск:** промяна в данъчното законодателство (напр. въвеждането на нови или увеличаване размера на съществуващи данъци) също може да доведе до реализиране на загуби от клиента;
- ▶ **Риск, свързан с насрещната страна:** неплатежоспособността на всяко лице, което действа като насрещна страна по сделка с финансови инструменти (или по друг начин участва в предоставянето или извършването на инвестиционни и/или допълнителни услуги и дейности), може да доведе до загуба за клиента. В случай на неплатежоспособност на ИП или такава на брокери или други лица, участващи в сделка на клиента, това може да доведе до ликвидация или закриване на позиции без съгласието на клиента
- ▶ **Риск, свързан с трета страна:** при някои видове сделки с финансови инструменти може да е необходимо взаимодействието с трета страна (напр. депозитарна институция, попечител или пазарен оператор). В случай на неизпълнение или неплатежоспособност на тази трета страна, клиентът може да бъде изложен на риск от забавяне или осуетяване сключването на сделката, както и от загуба на инвестицията си, включително на съхранявани негови финансови инструменти и/или парични средства;
- ▶ **Риск, свързан с използването на ливъридж:** използването на ливъридж или финансирането на сделка чрез заемане на капитал от трета страна, е практика, която може да се използва при сделки с всички видове финансови инструменти и която цели увеличаване на потенциалната възвращаемост за инвеститора при успех на съответната инвестиция. Използването на заеман капитал позволява инвестирането на повече средства в инвестиция, която потенциално обещава особено висока доходност. В случай на реализиране на тази доходност, инвеститорът (заемател) ще е в състояние да погаси поетия заем, реализирайки печалба от разликата между дължимата лихва по заема и постигнатата доходност от успешната инвестиция.

Тази практика обаче носи със себе си съществени рискове. В случай че инвестицията не донесе обещаната доходност или дори донесе пълна загуба за инвеститора, последният ще загуби не само инвестирания собствен капитал, но ще трябва да заплати и сумите по поетия заем, включително лихвата по него, което ще го постави в по-неблагоприятна позиция дори от инвеститор, финансирал инвестицията изцяло със собствени средства.

Поради това инвестициите с използване на ливъридж **не са подходящи** за непрофесионални, професионални и институционални инвеститори, които целят постигането на равномерна доходност чрез поемане на умерен инвестиционен риск и/или не притежават професионална подготовка и опит, както и необходимата способност да носят потенциалните загуби, свързани с тази стратегия за инвестиране.

ИП не препоръчва на такива инвеститори използването на ливъридж при инвестирането във финансови инструменти.

- ▶ **Риск от измами:** при инвестиране в някои финансови инструменти, по-специално нови и иновативни финансови инструменти, съществува опасност от измами, които могат да доведат до частична или пълна загуба на инвестицията.

III. Рискове, свързани с инвестирането в конкретни финансови инструменти

Инвестирането в различни финансови инструменти е свързано с различни рискове. В допълнение на факторите, посочени в секция II по-горе, клиентите на ИП следва да имат предвид следните и особености на финансовите инструменти, с които те могат да търгуват чрез посредничеството на ИП.

1. Акции

Акциите са дялови инструменти, т.е. притежателят на акцията има съответен дял от капитала на съответното дружество, издало акциите (емитент). Има различни класове акции, които могат да дават различни права на притежателя си. Най-често срещаните акции – обикновените – дават право на глас в Общото събрание на акционерите, право на дивидент и право на ликвидационна квота при ликвидация на дружеството. Съществуват още привилегирани акции, които обикновено дават право на гарантиран дивидент, но съгласно българското законодателство, а често и съгласно законодателство на държава, различна от Република България, не дават право на глас на притежателя им в Общото събрание на акционерите. Всички притежатели на акции от един и същи клас имат еднакви права, пропорционални на броя на притежаваните акции. Акциите могат да бъдат налични или безналични. Когато са безналични, те съществуват като електронен запис в регистъра на депозитарната институция.

В допълнение на рисковете посочени в секция II по-горе търгуването с акции може да бъде свързано с рискове, които включват но не се ограничават до:

- ▶ **Риск на емитента:** купувачът на акции не отпуска парични средства на дружеството, а става собственик на част от неговия капитал. По този начин той участва в неговото развитие и споделя възможностите за печалби и загуби. Това затруднява прогнозирането на доходността от такава инвестиция. В краен случай емитентът може да изпадне в несъстоятелност, което вероятно би довело до загуба на направената от акционера инвестиция;
- ▶ **Ценови риск:** цените на акциите могат да бъдат подложени на непредвидими колебания, което води до риск от загуба. Увеличаването и спадането на цените в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план е непредсказуемо, поради което е трудно да се определи продължителността на настъпило увеличение или спад. Цените на акциите се влияят както от общия пазарен риск, така и от специфичния риск, свързан с емитента;
- ▶ **Дивидентен риск:** дивидентът или доходността на акция зависи главно от доходите на емитента и от политика му, свързана с разпределяне на дивиденди. В случай на ниски печалби или загуби, стойността на разпределяните дивиденди може да бъде намалена или изобщо да не бъдат разпределени дивиденди;
- ▶ **Пазарен риск:** цената на дадена акция и ликвидният риск могат да бъдат засегнати и от фактори, свързани с общите пазарни условия, както по положителен, така и по отрицателен начин. Общите пазарни условия засягат всеки емитент и бранш по различен начин в зависимост от естеството и размера на емитента и неговата дейност и общата пазарна конюнктура. Поради това развитието на инвестиция в акции не може да бъде изолирана от общото развитие на пазара;
- ▶ **Ликвиден риск:** продажбата или разпореждането по друг начин с държани от клиент акции може да бъде засегнато от ликвидността на конкретната акция, като в негативен план това може да доведе до продажба на цена, която не отговаря на очакванията или желанията на клиента (напр. акциите могат да се окажат неликвидни или трудно продаваеми поради ограничената търговия с тези акции на място на търговия или наличието само на едно място на търговия);
- ▶ **Риск от разводняване на участието:** при извършване на увеличение на дружествения капитал емитентът може да емитира нови акции, което от своя страна може да намали пропорционалния дял на участието на досегашните акционери в капитала на емитента, както и да доведе до намаление на размера на дивидента от притежаваните акции;
- ▶ **Прекратяване на регистрацията:** дори и акциите да са търгувани на място на търговия емитентът може да не е задължен да поддържа тази регистрация. При определени условия съгласно изискванията на дадено законодателство и правилника на съответното място на търговия регистрацията на акциите може да бъде прекратена, което в общия случай ще ограничи ликвидността и намали стойността им.

Инвестирането в акции е подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. Инвестицията в акции е неподходящо за инвеститори, които желаят капиталова сигурност за инвестицията си, не са готови да поемат никакъв инвестиционен риск и желаят да получават гарантирана периодична доходност от нея.

2. Права при увеличението на капитала на емитенти

Правата при увеличаването на капитала на емитенти са ограничени във времето финансови инструменти, даващи право за записване на определен брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала на публично дружество. Те гарантират равнопоставеността на акционерите при увеличение на капитала на емитента и имат за цел да защитят съществуващите акционери от разводняване на участието им в емитента. Доходността на тези права зависи от очакваната доходност по акциите, за които се отнасят. В общия случай търговия с тези права се извършва на мястото на търговия, на което се търгуват и акциите на съответния емитент. Подобни характеристики притежават и други срочни финансови инструменти като варантите. Тъй като стойността на правата при увеличаване на капитала зависят от развитието на акциите, които могат да бъдат придобити при упражняване на правата, те са изложени на рисковете посочени в т. 1 от настоящата секция. В допълнение на тях, правата съпроводени и от следния:

- ▶ **Риск от загуба на инвестицията:** правото на записване е неизменно ограничено във времето. Ако то не се упражни от притежателя му в рамките на определения в условията на увеличението на капитала срок, правото погива, а клиентът губи направената инвестиция, като потенциално носи и допълни разходи като комисиони или други такси по придобиването на правата.

Инвестирането в права при увеличение на капитала на емитенти, варанти и други подобни инструменти е подходящо, съответно неподходящо за видовете инвеститори, посочени в т. 1 по-горе за инвестирането в акции.

3. Акции/дялове в предприятия за колективно инвестиране в прехвърляеми ценни книжа („ПКИПЦК“)

ПКИПЦК са организирани като акционерни дружества или договорни фондове и представляват колективни инвестиционни схеми от „отворен тип“. Те подлежат на законово установени инвестиционни ограничения, като могат да инвестират единствено в определени активи (напр. прехвърляеми ценни книжа, инструменти на паричния пазар, дялове на други ПКИПЦК, определени деривативни инструменти). ПКИПЦК имат задължението да емитират (издават) акции/дялове и да изкупуват обратно издадените от тях акции/дялове при определени условия и по стриктно изчислявани и редовно обявявани цени, като по този начин предоставят ликвидност за емитираните от тях финансови инструменти и създават благоприятни условия за инвестиране или прекратяване на инвестицията в ПКИПЦК.

В допълнение на рисковете, описани в секция II по-горе, инвестирането в акции/дялове от ПКИПЦК е свързано със следните рискове:

- ▶ **Пазарен риск:** стойността на участието в ПКИПЦК зависи от стойността на притежаваните от него активи. Ако общите пазарни условия се влошат, това ще доведе и до влошаване на стойността на направената инвестиция;
- ▶ **Ликвиден риск:** ПКИПЦК може да не е в състояние да ликвидира активите си и да върне средства на инвеститорите в рамките на обратно изкупуване на акции/дялове в случай на ниска ликвидност на пазара като цяло или в конкретния сектор, в който ПКИПЦК инвестира. Текущите разходи за обслужването на тези инвестиции могат да доведат до увеличаване на загубите или до намаляване на печалбата за инвеститорите във фонда;
- ▶ **Риск, свързан с държави, в които ПКИПЦК инвестира:** стойността на чуждестранната инвестиция може да намалее поради политически промени или нестабилност в страната, в която е направена инвестицията;

- ▶ **Валутен риск:** ако инвестициите във фонда са деноминирани във валута, различна от тази, в която е направена първоначалната инвестиция на инвеститора, възвръщаемостта може да бъде намалена (или понесени загуби) поради валутни колебания;
- ▶ **Риск от насрещната или трета страна:** неплатежоспособността на всяка страна, която предоставя услуги на ПКИПЦК, като съхранение на активи, или встъпва като насрещна страна на ПКИПЦК в сделка с деривати или други инструменти, може да изложи ПКИПЦК на финансова загуба;
- ▶ **Риск, свързан с инвестирането в деривати:** ПКИПЦК може да използва деривативни инструменти като фючърси, опции, форуърдни договори и суапове с цел да подобри възвръщаемостта на инвестициите за инвеститорите. Макар че това потенциално може да доведе до повишаване на активите на ПКИПЦК, то може да доведе и до значителни загуби;
- ▶ **Операционен риск:** инвестицията във ПКИПЦК може да включва операционни рискове, произтичащи от широк спектър от възможни оперативни грешки, включително отказване на системите, човешки грешки или външни събития, както и грешки, причинени от доставчици на услуги като управляващото дружество, които да повлияят негативно на стойността на активите на ПКИПЦК и/или на способността му да извършва обратно изкупуване в рамките на оперативната си програма;
- ▶ **Риск от ограничена диверсификация:** тъй като ПКИПЦК могат да инвестират само в определени активи, те са силно изложени на пазарните условия, засягащи тези инвестиции;
- ▶ **Ограничения за записване и разпореждане:** в зависимост от условията на ПКИПЦК записването на или разпореждане с акции/дялове в съответния ПКИПЦК може да подлежи на ограничения или условията, при които се извършва, могат да бъдат променени (като напр. въвеждане или промяна на срок за уведомяване, въвеждане на минимални или максимална сума, въвеждане или промяна на изходна такса);
- ▶ **Риск при задължително обратно изкупуване:** При възникване на определени условия (напр. отнемане на лиценза на управляващото дружество за организиране и управление на ПКИПЦК) може да се извърши задължително обратно изкупуване на акциите/дяловете на ПКИПЦК, съответно до ликвидация на ПКИПЦК, което да доведе до реализиране на загуби за инвеститорите;
- ▶ **Риск, свързан с представянето на ПКИПЦК:** не може да гарантира, че всеки аналитичен модел или инвестиционна стратегия, използвани от ПКИПЦК, ще се окажат правилни, както и че оценките на краткосрочните или дългосрочните перспективи на неговия портфейл, ще се окажат точни;
- ▶ **Промени в портфейла:** съставът на инвестиционния портфейл на ПКИПЦК може да се променя периодично. Такива промени могат също да окажат влияние върху неговото представяне.

Инвестирането в акции/дялове на ПКИПЦК е подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. Инвестицията в акции/дялове от ПКИПЦК е неподходяща за инвеститори, които желаят капиталова сигурност за инвестицията си, не са готови да поемат дори умерен инвестиционен риск и желаят да получават гарантирана периодична доходност от нея.

4. Борсово търгувани фондове („Exchange traded funds“ или „ETFs“)

ETFs представляват фондове, които съчетават от една страна характеристиките на фондове от отворен тип като ПКИПЦК и от друга тези на фондовете от затворен тип, при които възможността за записване на и разпореждане с акции/дялове на фонда е силно ограничена. Подобно на ПКИПЦК, ETFs извършват емитиране и обратно изкупуване на акции/дялове и съответно имат променлив капитал, но за разлика от тях, емитирането и обратното изкупуване се извършва на големи пакети и съответно е достъпно предимно за институционални инвеститори, които от своя страна могат да предлагат на дребно акциите/дяловете на регулирани пазари, на които те са допуснати за търговия. Обикновено, някои от тези институционални инвеститори са и маркет-мейкъри на акциите/дяловете на ETFs. Тази практика

компенсира на пръв поглед намалената ликвидност на акциите/дяловете на ETFs е сравнение с тези на ПКИПЦК.

Типично ETFs следват т. нар. „пасивна стратегия на управление“, т.е. те инвестират набраните средства по предварително зададени в проспектите им правила и критерии, а не според субективни инвестиционни решения на фонд мениджърите. Обикновено ETFs се конструират така, че да следват движението на пазарната цена на определен базов актив, който може да бъде борсов индекс, борсово търгувана стока (петрол, метали, зърно и т.н.), валута или кошница от такива активи, както и движението на акциите на компании от определен икономически отрасъл. Това дава възможност на инвеститорите косвено да постигнат широка диверсификация, разпростираща се върху страни и региони от целия свят, както и върху различни класове активи.

Друга характеристика на ETFs е това, че нетната стойност на активите на една акция/един дял от съответния ETF се публикува на съответните места на търговия в реално време на малки интервали. По този начин инвеститорите получават достоверна информация за пазарната цена на тези акциите/дяловете.

Рисковете, свързани с инвестирането в ETFs, до голяма степен се припокриват с тези при инвестиране в ПКИПЦК (вж. т. 4 по-горе). В допълнение на тях клиента следва да има предвид следните:

- ▶ **Оперативен риск:** специфичен оперативен риск при управлението на ETF, произтича от пасивната му инвестиционна стратегия. В случай че управляващото дружество на съответен ETF не успее да следи достатъчно прецизно неговия базисен актив, това може да доведе до по-слабо представяне на фонда в сравнение на съответния базисен актив. Такава неточност може да е резултат, както от грешка на съответния мениджър, така и от нормативни, инвестиционни или фактически ограничения;
- ▶ **Ликвиден риск:** предвид факта, че често само институционални инвеститори могат да извършват записване и разпореждане с акции/дялове на даден ETF на първичния пазар, съществува риск от по-ниска ликвидност за останалите инвеститори, в случай че не е установена ликвидна търговия с акциите/дяловете на този ETF на местата за търговия, на които са допуснати за търговия.

Инвестирането в акции/дялове на ETFs е подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. Инвестицията в акции е неподходяща за инвеститори, които желаят капиталова сигурност за инвестицията си, не са готови да поемат дори умерен инвестиционен риск и желаят да получават гарантирана периодична доходност от нея.

5. Дългови инструменти

Дълговите финансови инструменти се различават от дялови инструменти като акциите с това, че инвеститорът не придобива участие в техния емитент. На практика инвеститорът отпуска на емитента заем и по този начин става негов кредитор. По този начин инвеститорите получават известна защита на инвестирания капитал, като са изложени основно на риск от неплатежеспособността на емитента. ИП ще уведомява клиентите си в случаите, в които даден дългов инструмент включва капиталова гаранция или капиталова защита, включително в случаите, в които е предоставена от трето лице, с предоставяне на подходяща информация за обхвата и естеството на тази капиталова гаранция или капиталова защита. Дълговите инструменти са свързани с поемането на по-малък риск в сравнение с дяловите инструменти.

Инвестирането в дългови инструменти, емитирани от банки и инвестиционни посредници, установени в Европейския съюз, е свързано и с допълнителен риск. По-специално емитентът може да бъде подложен на оздравителни мерки съгласно Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници или друго аналогично законодателство на друга държава членка на Европейския съюз, с цел избягване на неговата несъстоятелност. В този случай компетентният орган за реструктуриране (напр. Българската народна банка за банки в Република България) може да изиска правата на инвеститорите в дадени дългови инструменти да бъдат редуцирани изцяло или частично, да бъдат

преобразувани в собствен капитал на емитента, да бъдат промени условията на емисията (напр. дата на падежа или платими лихвени проценти) или бъдат преустановени плащанията по нея.

5.1. Облигации

Облигациите са прехвърляеми дългови инструменти, емитирани най-често от дружество (корпоративни облигации) или държавен или общински орган (напр. държавни ценни книжа и общински облигации). Те се записват от инвеститори срещу внасяне на парична сума, представляваща определената в условията на емисията емисионна стойност, и им дават право на парични плащания под формата на главница и лихва. Лихвените плащания по облигации могат да бъдат: (i) фиксирани за цялата продължителност на емисията, включително при сконтони облигации или (ii) променливи и често свързани с референтни лихвени проценти (например EURIBOR или LIBOR).

В допълнение на рисковете, посочени в секция II по-горе, инвестициите в облигации могат да включват и други рискове, които включват, но не се ограничават до:

- ▶ **Риск на емитента:** емитентът може временно или трайно да се окаже неспособен да извършва плащания по дължимите лихви или да изплати задълженията си при падежиране на емисията. Платежоспособността на даден емитент може да се промени поради редица фактори, включително свързани с емитиращото дружество, икономическия сегмент, в който то упражнява дейността си, както и политическото и икономическото положение на страна, в която то е установено. Влошаването на платежоспособността или кредитния рейтинг на емитента ще повлияе негативно и на цената на издадените от него облигации на място на търговия, на което те се търгуват;
- ▶ **Лихвен риск:** Несигурността по отношение на движението на лихвените проценти означава, че инвеститорите в облигации с фиксиран лихвен процент ще пропуснат възможността от печалба при покачване на референтни лихвени проценти. Съответно стойността на тези облигации на място на търговия, на което те се търгуват, ще се понижи. Колкото по-дълъг е матуритетът на емисия и колкото по-нисък е фиксираният лихвен процент, толкова по-голяма е чувствителността на облигациите с фиксиран лихвен процент към повишаване на пазарните лихвени проценти. Обратно, инвеститорите в облигации с плаващ лихвен процент рискуват да загубят от понижаване на съответните референтни лихви в сравнение с инвеститори в облигации с фиксирани лихви;
- ▶ **Риск от ранно погасяване:** емитентът на облигации може да включи в условията на емисията клауза, позволяваща ранното погасяване на облигациите при настъпването на определени условия или по преценка на емитента (т.нар. „кол опция“ или „call option“). Такова ранно погасяване може да доведе до промяна на очаквания доход и на продължителността на инвестицията;
- ▶ **Ликвиден риск:** Облигациите са изложени на подобен ликвиден риск като акциите (вж. т. 1 по-горе). В допълнение на това, в случай че облигациите не са търгувани на място на търговия или няма пазар за подобен инструмент, клиентът ще бъде затруднен или изобщо няма да е в състояние да напусне тази инвестиция преди падежа;
- ▶ **Прекратяване на регистрацията:** Облигациите са изложени на подобен риск от прекратяване на регистрацията като акциите (вж. т. 1 по-горе).

В зависимост от конкретните условия на съответната емисия, по-специално размера на главницата за брой облигация и структурата на лихвата, инвестирането в облигации може да бъде подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. То не е подходящо за инвеститори с висок рисков апетит и такива, търсещи доходност високо над средната.

5.2. Държавни ценни книжа („ДЦК“)

ДЦК са облигации, емитирани от държавен орган (в Република България Министерство на финансите). В повечето юрисдикции ДЦК са предмет специална нормативна уредба и подлежат

на особени режими на емитиране и търговия в сравнение с други видове облигации, например корпоративните облигации.

В сравнение с последните ДЦК притежават и още една характерна особеност. Поради факта, че този вид облигации е гарантиран от съответната държава-емитент, ДЦК притежават значително занижен Риск на емитента. В общия случай и при липса на изключителни обстоятелства в съответната държава-емитент инвестицията в ДЦК може да се счита за лишена от подобен риск.

Въпреки това инвестицията в ДЦК не е напълно лишена от рискове. Характерните за всички видове облигации рискове и по-специално тези, свързани с търговията със съответния инструмент (вж. т. 5.1. по-горе), могат да повлияят и на резултатите от инвестиция в ДЦК.

В зависимост от конкретните условия на съответната емисия, по-специално размера на главницата за брой ДЦК и структурата на лихвата, инвестирането в ДЦК може да бъде подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. То не е подходящо за инвеститори с висок рисков апетит и такива, търсещи доходност високо над средната.

5.3. Ипотечни облигации

Ипотечните облигации са финансови инструменти, емитирани от банки и обезпечени с портфейл от ипотечни кредити, които в общия случай са отпуснати от банката-емитент. Поради наличието на обезпечение за погасяването на дължимите суми по емисията от страна на банката-емитент, ипотечните облигации са свързани с по-нисък Риск на емитента в сравнение с обикновените, необезпечени облигации (вж. т. 5.1. по-горе).

Въпреки това останалите рискове, посочени за облигациите в т. 5.1. по-горе, са характерни и за инвестицията в ипотечни облигации. В допълнение на тях клиентът следва да вземе предвид и следните рискове:

- ▶ **Риск, свързан със секюритизацията:** обезпечаването на задълженията по емисия ипотечни облигации с портфолио от ипотечни кредити носи със себе си риск, свързан с изготвянето и структурирането на това портфолио. Поради големия брой ипотечни кредити, „вързани“ заедно в съответния портфейл, може да е трудно за клиента да прецени, доколко кредитният рейтинг на съответния портфейл съответства на качеството (ликвидността) на вземанията по кредитите, съответно ипотекираните имоти, участващи в портфейла;
- ▶ **Риск, свързан с реализирането на обезпечението:** реализирането на обезпечението при невъзможност на емитента да изпълни задълженията си по емисията ипотечни облигации може да е свързано с рискове, в случай че вземанията по кредити, съответно ипотекираните имоти, участващи в портфейла, притежават лош кредитен рейтинг и следователно не са в състояние да покрият тези задължения;
- ▶ **Риск от ограничена диверсификация:** рискът, свързан с реализиране на обезпечението по емисия ипотечни облигации, посочен в предходната подточка, може да бъде допълнително повишен в условията на криза на пазара за недвижими имоти, в който случай стойността на обезпечението може драстично да намалее.

В зависимост от конкретните условия на съответната емисия, по-специално размера на главницата за брой облигация, структурата на лихвата, както и структурата на обезпечавания ипотечен портфейл инвестирането в ипотечни облигации може да бъде подходящо както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни, като във всеки случай тези клиенти следва да разполагат с необходимите знания и/или опит, за да могат да оценят качеството на предлаганото обезпечение. То не е подходящо за инвеститори с висок рисков апетит и такива, търсещи доходност високо над средната.

5.4. Конвертируеми облигации

Тези инструменти са облигации, които могат да бъдат превърнати в акции на техния емитент по избор на облигационера или емитента, и са свързани с по-висок риск от обикновените облигации. В допълнение към риска, описан в т. 3.1. по-горе, инвестициите в конвертируеми облигации могат да бъдат изложени на следните рискове:

- ▶ **Риск, свързан с конвертируемостта:** тъй като тези облигации включват възможността да бъдат преобразувани в дялов инструмент, клиента следва да разгледа ефекта от евентуално преобразуване върху доходността от инвестицията предвид дивидентния риск, свързан с акциите (вж. т. 1 по-горе);
- ▶ **Дялови рискове:** при упражняване на правото за конвертиране притежателите на тези инструменти са изложени и на другите рискове, свързани с инвестирането в акции (вж. т. 1 по-горе);
- ▶ **Риск, свързан с начина на извършване на конвертирането:** съгласно условията на емисията конвертирането на облигациите в акции може да бъде възможно само през определени периоди от време и може също така да бъде предмет на определени други условия. Това може да означава, че притежателят няма да е в състояние да упражни правото си на конвертиране в най-изгодното време, което може да доведе до намалена печалба или увеличаване на загубите.

Инвестирането в конвертируеми облигации е подходящо за както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. Те обаче не са подходящи за инвеститори, които не притежават рисковия апетит за инвестиране в акции.

5.5. Инструменти на паричния пазар

Инструментът на паричния пазар представлява краткосрочен заем на парични средства за период, обикновено не по-дълъг от една година. Примери за инструменти на паричния пазар включват депозитни сертификати, съкровищни бонове и други инструменти, които: (i) имат стойност, която може да бъде определена по всяко време; (ii) не са деривати; и (iii) имат падеж при емитиране от една година или по-малко.

Подобно на други дългови инструменти, инструментите на паричния пазар могат да бъдат изложени на основните видове риск, като например риск на емитента или на насрещната страна и лихвен риск. Те също така са изложени на валутен риск, доколкото активите на инвеститора са деноминирани във валута, различна от тази, в която е направена инвестицията.

Инструментите на паричния пазар могат да бъдат изложени и на пазарен риск. Когато капиталовите и дълговите пазари са особено нестабилни, инвестирането в инструменти на паричния пазар обикновено носи по-нисък риск за инвеститорите поради по-краткия им матуритет. Обратно, при нормални пазарни условия инвеститорът може да бъде възпрепятстван да постигне инвестиционните си цели за периода, за който средствата му са инвестирани в инструмент на паричния пазар, а не във финансови инструменти с по-висока доходност.

Инвестирането в инструменти на паричния пазар е подходящо за както за непрофесионални, така и за професионални клиенти и приемливи насрещни страни. Тази инвестиция не е подходяща за инвеститори, които имат по-дълъг инвестиционен хоризонт от краткосрочния, търсят средна или по-висока доходност и притежават умерен или по-висок рисков апетит.

IV. Допълнителна информация

Когато предлага посредничество при сключването на сделки с финансов инструмент, който е предмет на текущо публично предлагане, във връзка с което е публикуван проспект в съответствие с Директива 2003/71/ЕО, ИП ще информира непрофесионалните си клиенти или потенциални клиенти къде този проспект е предоставен на обществеността своевременно, преди предоставянето на инвестиционни или допълнителни услуги на тези клиенти.

При поискване от клиент ИП ще му предостави и допълнителна информация за възможностите и рисковете, свързани с инвестирането в даден финансов инструмент.